

Pathology of Sustainable Security in Tabriz's Ideloo Neighborhood

Original Article

Peyman Aghaei¹, Hassan Sattari Sarbanghooli^{2*}, Mohammadreza Pakdel Fard³

1- PhD candidate of Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

2- Associate Professor, Department of Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

3- Associate Professor, Department of Architecture, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

ARTICLE INFO

Article History

Received: 2024-01-10

Revised: 2024-06-04

Accepted: 2024-06-23

Keywords

Pathology

Stable Security

Informal settlement

Tabriz city

ABSTRACT

Introduction

Along with the natural growth of the population, the role of immigration has caused the excessive and uneven development of the population of big cities. In general, migration as a social phenomenon has many consequences, most of which have negative or disorderly repercussions, and it disrupts the balance of the system, which is "informal settlement" and, as a result, increases cultural, economic, physical, institutional, and biological damages. The environment is one of these cases. In the meantime, the metropolis of Tabriz is a target point in the geography of Iran, and the center of gravity of the population is not exempt from this the increase in population growth and immigration especially in the 1350s, has caused not only the phenomenon of urbanization and the formation of informal settlements in it becomes a common thing around it, but the villages and cities located around it are affected by this phenomenon. Since 2015, there have been no official statistics on the number of informal settlements in the country. In Tabriz, over 400 thousand people live in informal settlements. Ideloo neighborhood in Tabriz city is considered one of the informal settlements that houses 25126 people. Also, since the results of the studies regarding the feeling of security in the informal settlement areas are very important in the planning and adopted policies the results are wrong and inaccurate. On the other hand, the plans made do not achieve the desired result. Therefore, a comprehensive and detailed investigation of the vulnerability factors of urban security and the formation of sustainable security in ideal informal settlements in Tabriz city will be a very important step in solving their needs and problems. In this regard, the main importance of this research is in the comprehensive and internal investigation of the causes of the vulnerability of sustainable security and the phenomenon of security in the Idalo neighborhood, which is an informal settlement in Tabriz city. Because it seems that in many cases, the studies conducted have not investigated the phenomenon internally. Considering the importance and necessity of paying attention to sustainable security in informal settlements, the main goal of this research is to explain and analyze the pathology of sustainable security in the Id- Halo neighborhood. For this reason, the present research seeks to answer the question, which components and indicators have the most and the least impact on sustainable security in Tabriz's ideal neighborhood in terms of vulnerability?

Materials and Methods

The method of this research is qualitative- quantitative in terms of its descriptive- exploratory nature, and terms of its purpose, it is considered part of applied research, and it is survey research in terms of collecting information. The statistical population includes two groups: experts and

* Corresponding author: sattari@iaut.ac.ir

residents of the Idelou neighborhood of Tabriz, which is equal to 25126 people. A sample size of 20 experts was selected. In expert-oriented research, there is no limit in choosing the sample size. The sample size of the residents of Tabriz's Ideal neighborhood is 378 using Cochran's formula. The samples were selected randomly. In the qualitative part, the Foundation's data method was used, which was analyzed using MAXQDA software and coding of research variables in three steps open, central, and selective coding. Then, in the quantitative part, a questionnaire tool was used to collect data, and a five-choice Likert scale was used for measurement. After the above steps, the data was categorized. For this purpose, structural equations with exploratory factor analysis method were used. Then, second-order confirmatory factor analysis was used to confirm the extracted factors and data analysis was done in the environment of SPSS and Amos software.

Findings

To identify the effective factors and components of vulnerability and sustainable security in the informal settlements of Tabriz city, first through qualitative analysis and semi-in-depth structural interviews with experts and their analysis and coding, the four main environmental, physical, economic and social dimensions-cultural, nine indicators, among which the environmental component includes two indicators of visual quality, green space and transportation, which includes 12 sub-indices, the physical component has two main indicators of access to basic services and the quality of access, housing, facilities and infrastructure services with 23 sub-indices, the component Economic with two main indicators of employment and income with 11 sub-indices and socio-cultural component with three main indicators of public education, personal and social security and place belonging and 17 sub-indices and a total of 63 sub-indices. In the quantitative part, according to the quantitative findings from the

structural equations, it was found that among the four dimensions identified and investigated, the indicators of the socio-cultural dimension with a direct effect of 0.486 and an indirect effect of 0.252 have the highest effect on sustainable security. Tabriz city has an ideal informal settlement in terms of pathology. After that, respectively, the physical dimension with a direct effect of 0.398 and an indirect effect of 0.201, an economic dimension with a direct effect of 0.219 and an indirect effect of 0.143, and finally the environmental dimension with a direct effect of 0.198 and an indirect effect of 0.101 has been effective in the sustainable security of the informal settlement of Tabriz city from the point of view of pathology.

Conclusion

The informal settlements of Tabriz city, especially the ideal neighborhood of Tabriz, have not been developed in recent years due to having the necessary infrastructure, but as they should and perhaps in terms of sustainable urban security, to maintain the population and avoid severe migrations. To prevent the influx of alcoholics in this neighborhood. Therefore, all factors have joined hands. To provide sustainable urban security at a low level. As a result, the spatial order, planning, and design of the informal settlement of Tabriz's ideal neighborhood is strongly influenced by the debates related to environmental conditions and crime, disorder, and insecurity. According to the findings of the research, to reduce vulnerability and improve stable security in the informal settlement of Tabriz's ideal neighborhood, special attention should be paid to four environmental, physical, economic, and socio-cultural dimensions, because achieving stable security in Tabriz's ideal neighborhood is part of paying attention to These four dimensions are not possible and will not be.

COPYRIGHTS

©2022 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Aghaei P. Sattari Sarbanghooli H. Pakdel Fard M. Pathology of Sustainable Security in Tabriz's Ideloo Neighborhood. Urban Economics and Planning Vol 5(1):200-220. [In Persian]

DOI: 10.22034/UEP.2024.435031.1453

آسیب‌شناسی امنیت پایدار در محله ایده‌لو تبریز

مقاله پژوهشی

پیمان آقایی^۱؛ حسن ستاری ساربانقلی^{۲*}؛ محمدرضا پاکدل فرد^۳

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲- دانشیار گروه شهرسازی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۳- دانشیار گروه معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

چکیده

مقدمه

در کنار رشد طبیعی جمعیت، مهاجرت باعث رشد بی‌رویه و ناموزون جمعیت شهرهای بزرگ شده است. به طور کلی، مهاجرت به عنوان یک پدیده اجتماعی دارای پیامدهای بسیار متعدد منفی و یا بی‌نظمی است و سبب اختلال در تعادل نظام می‌شود که «سکونتگاه غیررسمی» و به تبع آن، افزایش آسیب‌های فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و نهادی و زیست‌محیطی از جمله این موارد است. در این میان، کلان‌شهر تبریز به عنوان یک نقطه هدف در جغرافیای ایران و مرکز ثقل جمعیت از این امر مستثنا نبوده و با افزایش رشد جمعیتی و مهاجرت به خصوص در دهه ۱۳۵۰ سبب شده نه تنها پدیده شهرک‌سازی و شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیررسمی در اطراف آن به صورت امری رایج درآید، بلکه روستاها و شهرهای واقع در اطراف آن تحت تأثیر این پدیده قرار گیرند. از سال ۱۳۹۵ تا کنون آمار رسمی از تعداد جمعیت سکونتگاه‌های غیررسمی کشور وجود ندارد. در شهر تبریز بالای ۴۰۰ هزار نفر در سکونتگاه‌های غیررسمی زندگی می‌کنند. محله ایده‌لو در شهر تبریز یکی از سکونتگاه‌های غیررسمی محسوب می‌شود که ۲۵۱۲۶ نفر را نیز در خود جای داده است.

همچنین، از آنجا که نتایج مطالعات در خصوص وضعیت احساس امنیت مناطق اسکان غیررسمی در برنامه‌ریزی و سیاست‌های اتخاذ شده بسیار مهم است، اگر نتایج اشتباه و نادرست حاصل شود، برنامه‌ریزی‌های انجام شده نیز به نتیجه مطلوب دست پیدا نمی‌کنند. لذا بررسی جامع و دقیق از عوامل آسیب‌پذیری امنیت شهری و شکل‌گیری امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی ایده‌لو در شهر تبریز، گامی بسیار مهم در رفع نیازمندی‌ها و مشکلات آن‌ها خواهد بود. در این راستا اهمیت اصلی این پژوهش، در بررسی جامع و درونی علل آسیب‌پذیری امنیت پایدار و پدیده امنیت در محله ایده‌لو است که یک سکونتگاه غیررسمی در شهر تبریز است، چراکه به نظر می‌رسد در بسیاری از موارد مطالعات صورت گرفته به بررسی درونی پدیده نپرداخته‌اند. با توجه به اهمیت و ضرورت توجه به امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی، هدف اصلی این تحقیق، تبیین و تحلیل آسیب‌شناسی امنیت پایدار در محله ایده‌لو است. به همین سبب تحقیق حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که کدام مؤلفه‌ها و شاخص‌ها بیشترین و کمترین تأثیر از نظر آسیب‌پذیری بر امنیت پایدار در محله ایده‌لو تبریز دارند؟

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش، از نظر ماهیت، توصیفی-اکتشافی به صورت کیفی-کمی بوده و از نظر هدف، جزء پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود و از جهت گردآوری اطلاعات، از نوع تحقیقات پیمایشی است. جامعه آماری شامل دو گروه: خبرگان و ساکنان محله ایده‌لو شهر تبریز که برابر ۲۵۱۲۶ نفر است. حجم نمونه خبرگان برابر ۲۰ نفر انتخاب شد. در تحقیقات خبره‌محور محدودیتی در انتخاب حجم نمونه

اطلاعات مقاله

تاریخ‌های مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۳

کلمات کلیدی

آسیب‌شناسی
امنیت پایدار
سکونتگاه غیررسمی
شهر تبریز

با توجه به یافته‌های کمی حاصل از معادلات ساختاری، مشخص شد که در بین چهار بعد شناسایی و بررسی شده شاخص‌های بعد اجتماعی- فرهنگی با اثر مستقیم ۰/۴۸۶ و غیر مستقیم ۰/۲۵۲ بیشترین اثرگذاری را در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی داشته است. پس از آن، به ترتیب بعد کالبدی با اثر مستقیم ۰/۳۹۸ و غیر مستقیم ۰/۲۰۱، بعد اقتصادی با اثر مستقیم ۰/۲۱۹ و غیر مستقیم ۰/۱۴۳ و در نهایت بعد زیست‌محیطی با اثر مستقیم ۰/۱۹۸ و غیر مستقیم ۰/۱۰۱ در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی ایده‌لو شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی تأثیرگذار بوده است.

نتیجه‌گیری

سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز به‌خصوص محله ایده‌لوی تبریز در سال‌های اخیر به دلیل داشتن بسترهای لازم اما آن‌چنان که باید و شاید از لحاظ امنیت پایدار شهری توسعه نیافته است تا به این طریق در جهت حفظ و نگهداشت جمعیت و از مهاجرت‌های شدید و هجوم کولوژیکی در این محله جلوگیری کند. بنابراین همه عوامل دست در دست هم داده‌اند تا تأمین امنیت پایدار شهری در سطح پایینی قرار بگیرد. در نتیجه نظم فضایی، برنامه‌ریزی و طراحی سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی شهر تبریز به‌شدت تحت تأثیر بحث‌های مربوط به شرایط محیطی و جرم، بی‌نظمی و ناامنی است. با توجه به یافته‌های تحقیق برای کاهش آسیب‌پذیری و بهبود امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز باید به چهار بعد زیست‌محیطی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی توجه ویژه شود، چرا که رسیدن به امنیت پایدار در محله ایده‌لوی تبریز جزء توجه به این ابعاد چهارگانه ممکن نیست و نخواهد بود.

وجود ندارد. حجم نمونه ساکنان محله ایده‌لوی تبریز است که با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۸ نفر به دست آمد. نمونه‌ها به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. در قسمت کیفی روش داده‌بنیاد به کار گرفته شد که با استفاده از نرم‌افزار Maxqda به تحلیل داده‌ها و کدگذاری متغیرهای تحقیق در سه گام کدگذاری باز، محوری و انتخابی پرداخته شد. سپس، در قسمت کمی از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد که برای اندازه‌گیری از طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای استفاده شد. بعد از مراحل یادشده اقدام به دسته‌بندی داده‌ها شد. برای این کار از معادلات ساختاری با روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. سپس، برای تأیید عوامل استخراج‌شده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد و تحلیل داده‌ها در محیط نرم‌افزارهای SPSS و Amos انجام شد.

یافته‌ها

با توجه به هدف که آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز است، برای شناسایی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر آسیب‌پذیری و امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز ابتدا از طریق تحلیل کیفی و مصاحبه نیمه‌عمیق ساختاری با خبرگان و آنالیز و کدبندی آن‌ها، چهار بعد اصلی زیست‌محیطی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی، نه شاخص که در این میان مؤلفه زیست‌محیطی شامل دو شاخص کیفیت بصری، فضای سبز و حمل‌ونقل که شامل ۱۲ زیرشاخص، مؤلفه کالبدی دارای دو شاخص دسترسی به خدمات اساسی و کیفیت دسترسی، مسکن امکانات و خدمات زیربنایی با ۲۳ زیرشاخص، مؤلفه اقتصادی با دو شاخص اصلی اشتغال و درآمد با ۱۱ زیرشاخص و مؤلفه اجتماعی- فرهنگی با سه شاخص اصلی آموزش عمومی، امنیت فردی و اجتماعی و تعلق مکانی و ۱۷ زیرشاخص و در کل با ۶۳ زیرشاخص شناسایی شدند. در قسمت کمی هم

مقدمه

روند رشد جمعیت کشورها نشان می‌دهد میانگین افزایش جمعیت در کشورهای در حال توسعه با شدت بسیار زیادی نسبت به کشورهای توسعه یافته است. علاوه بر رشد جمعیت زیاد از دیگر مشکلات شهری این کشورها، برخی‌های سیاست‌های اشتباه در گسترش شهرها است. با رشد جمعیت شهری و به تبع آن، گسترش شهرنشینی مهاجرت نیز به شدت افزایش یافته است، به طوری که پیش‌بینی شده است با ادامه روند فعلی، جمعیت شهری از ۲/۹ میلیارد نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵ میلیارد نفر در سال ۲۰۳۰ خواهد رسید. این سرعت خیره‌کننده در سال‌های گذشته به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، شهرها را با چالش‌های بسیار جدی در ابعاد مختلف کالبدی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نظیر آن‌ها روبرو ساخته است [۱]. بررسی وضعیت ایران نیز نشان‌دهنده رشد شتابان شهرنشینی در دهه‌های گذشته است. حال یکی از نتایج این رشد شتابان و بی‌برنامه در سطح جهانی و به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، ظهور مناطق اسکان غیر رسمی است. بر اساس آساری که سازمان‌های جهانی اعلام کرده‌اند، در حال حاضر به طور متوسط از هر هفت نفر جمعیت کره زمین یک نفر حاشیه‌نشین است که این آمار در کشورهای در حال توسعه یک نفر به ازای هر سه نفر را نشان می‌دهد. این رقم در وضعیت کنونی نیز در حال افزایش است و پیش‌بینی‌های صورت گرفته توسط سازمان‌های جهانی از جمله برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد بیانگر آن است که این موضوع در سال‌های آتی تشدید خواهد شد. در سال‌های اخیر موضوع اسکان غیر رسمی از جنبه‌های مختلف بررسی و دیدگاه‌های مختلف در مورد آن مطرح شده است. یکی از موضوعات مهم در مناطق اسکان غیر رسمی، موضوع امنیت این مناطق است [۲]. یکی از ابعاد مهم امنیت در سکونتگاه‌های غیر رسمی، امنیت پایدار شهری است که از مؤلفه‌های اصلی در سرزندگی و حیات فضاهای شهری از نظر فیزیکی و روانی محسوب شده و به عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی شکل‌گیری توسعه پایدار مطرح می‌شود. نبود امنیت یا تضعیف آن در فضاهای شهری به طور عام و در سکونتگاه‌های غیر رسمی به طور خاص، در بروز رفتارهای ناهنجار شهری تأثیر گذار بوده و در نتیجه باعث کاهش حضور شهروندان در فضاهای شهری شده و میزان سرزندگی فضا را تحت تأثیر قرار می‌دهد. لذا ناامنی مکان و فضاهای شهری نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل کرده و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌کند [۳].

در راستای بررسی امنیت مناطق اسکان غیر رسمی، نتایج بسیاری از مطالعات و آمارهای منتشر شده در حوزه مناطق اسکان غیر رسمی نشان می‌دهد این مناطق از لحاظ قرائت‌های رسمی (دیدگاه ناظران بیرونی) ناامن، میزان جرائم آن‌ها بالا بوده و به عنوان یک تهدید امنیتی دیده می‌شوند. گمان می‌رود که در مطالعات حوزه امنیت نمی‌توان امنیت را به عنوان یک وضعیت بدون ارتباط با عوامل اجتماعی آن تحلیل کرد، بلکه امنیت را باید به گونه‌ای دیگر یعنی به عنوان یک متغیر وابسته که با توجه به متن آن معنا می‌دهد در نظر گرفت. لذا به نظر می‌رسد در ادراک امنیت یا احساس آن در مناطق شهری به طور عام و مناطق اسکان غیررسمی به طور خاص، یک سری روابط پنهان و درعین حال در قالب یک واقعیت تام اجتماعی وجود دارد که در آن فاکتورهای مختلفی می‌توانند دخیل باشند. حال تأمین امنیت پایدار شهری در مناطق اسکان غیر رسمی با توجه به ویژگی‌های خاص این مناطق از اهمیت دوچندانی برخوردار است [۴]. چراکه پیوستگی متقابل بین امنیت و توسعه این مناطق امری اجتناب‌ناپذیر است. مسئله اصلی مهم دیگر در امنیت سکونتگاه‌های غیررسمی، نحوه شکل‌گیری و عوامل و مؤلفه‌های مؤثر در شکل‌گیری امنیت مکان بنیاد در این مناطق است. موضوعی که مسئله اول پژوهش یعنی ادراک امنیتی ساکنان نیز در ذیل آن نمود پیدا می‌کند [۵]. این در حالی است که ضعف پژوهش‌ها و مطالعات راهبردی در بعد مکانی امنیت، فقدان نگرش‌های واقع‌بینانه و عدم شناخت و دانش کافی در خصوص ماهیت آن، موجب مسکوت ماندن نهادسازی و تدارک لازم برای مواجهه با این پدیده

شده است [۶]. از آنجا که بدون شناخت روند بروز و ظهور پدیده‌ها و مشکلات موجود نمی‌توان به ارائه راه‌حل‌های واقعی و کاربردی دست یافت، از این رو شناخت آسیب‌پذیری عوامل مؤثر در امنیت پایدار می‌تواند ضمن عمق دادن به حوزه شناخت فکری و تحلیل عمیق‌تر مسائل، به عنوان بستر و زمینه‌ای برای پژوهش‌های آتی و تصمیم‌گیری و اتخاذ راهبردهای مناسب و مقتضی در مناطق جرم‌خیز و ناامن کشور تلقی شود [۷].

با توجه به وضعیت کنونی جامعه شهری ایران، پدیده شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیررسمی یکی از معضلات مهم اجتماعی شهری محسوب می‌شود و شواهد و آمار دال بر گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی در سطح ایران و هم در سطح شهر تبریز است. با توجه به اهمیت دستیابی به شهر پایدار در نظام شهری، نیازمند توجه به مناطق آسیب‌زای شهری و به‌ویژه سکونتگاه‌های غیرمتعارف هستیم، در غیر این صورت آرمان شهر متوازن ایده‌آل به واقعیت نخواهد پیوست و امنیت و صور گوناگون آن به‌ویژه امنیت فضایی از زیربنایی‌ترین نیازهای حرکت و پیشرفت اجتماعات شهری هستند. در صورت نبود آن، افراد و گروه‌های اجتماعی قادر به تحقق و برآوردن سایر نیازها نیستند.

در کنار رشد طبیعی جمعیت، نقش مهاجرت باعث رشد بی‌رویه و ناموزون جمعیت شهرهای بزرگ شده است. به طور کلی، مهاجرت به عنوان یک پدیده اجتماعی دارای پیامدهای بسیار متعدد است که اکثر آن‌ها دارای پیامدهای منفی و یا بی‌نظمی است و اختلال در تعادل نظام می‌شود که «سکونتگاه غیررسمی» و به تبع آن، افزایش آسیب‌های فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و نهادی و زیست‌محیطی از جمله این موارد است. در این میان کلان‌شهر تبریز به عنوان یک نقطه هدف در جغرافیای ایران و مرکز نقل جمعیت از این امر مستثنا نبوده و با افزایش رشد جمعیتی و مهاجرت به‌خصوص در دهه ۱۳۵۰ سبب شده نه تنها پدیده شهرک‌سازی و شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیررسمی در اطراف آن به صورت امری رایج درآید، بلکه روستاها و شهرهای واقع در اطراف آن تحت تأثیر این پدیده قرار گیرند. از سال ۱۳۹۵ تا کنون آمار رسمی از تعداد جمعیت سکونتگاه‌های غیررسمی کشور وجود ندارد. در شهر تبریز بالای ۴۰۰ هزار نفر در سکونتگاه‌های غیررسمی زندگی می‌کنند. محله ایده‌لو در شهر تبریز یکی از سکونتگاه‌های غیررسمی محسوب می‌شود که ۲۵۱۲۶ نفر را نیز در خود جای داده است.

همچنین، از آنجا که نتایج حاصل از مطالعات در خصوص وضعیت احساس امنیت مناطق اسکان غیررسمی در برنامه‌ریزی و سیاست‌های اتخاذ شده بسیار مهم است، اگر نتایج اشتباه و نادرست حاصل شود، برنامه‌ریزی‌های انجام شده نیز به نتیجه مطلوب دست پیدا نمی‌کنند. لذا بررسی جامع و دقیق از عوامل آسیب‌پذیری امنیت شهری و شکل‌گیری امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی ایده‌لو در شهر تبریز گامی بسیار مهم در رفع نیازمندی‌ها و مشکلات آن‌ها خواهد بود. در این راستا اهمیت اصلی این پژوهش در بررسی جامع و درونی علل آسیب‌پذیری امنیت پایدار و پدیده امنیت در محله ایده‌لو که یک سکونتگاه غیررسمی در شهر تبریز است، چراکه به نظر می‌رسد در بسیاری از موارد مطالعات صورت گرفته به بررسی درونی پدیده نپرداخته‌اند. با توجه به اهمیت و ضرورت توجه به امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی، هدف اصلی این تحقیق، تبیین و تحلیل آسیب‌شناسی امنیت پایدار در محله ایده‌لو است. به همین سبب تحقیق حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که کدام مؤلفه‌ها و شاخص‌ها بیشترین و کمترین تأثیر از نظر آسیب‌پذیری بر امنیت پایدار در محله ایده‌لوی تبریز را دارند؟

پیشینه تحقیق

سجادزاده و صفری [۸] تحقیقی با عنوان «ارتقای کیفیت محیطی در سکونتگاه‌های غیررسمی با تأکید بر امنیت محیطی در محله منوچهری همدان» انجام داده‌اند. اطلاعات لازم برای پژوهش یادشده با استفاده از پرسش‌نامه و مطالعات کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده و با روش توصیفی-تحلیلی

انجام داده‌اند. تحقیق یادشده در زمرة تحقیقات کمی- کیفی قلمداد می‌شود. بر اساس نوع، جزء تحقیقات کاربردی و بر اساس روش، جزء تحقیقات توصیفی- تحلیلی به شمار می‌رود. در این تحقیق شش بعد (نظارت، مدیریت و نگهداری، حمایت از فعالیت، ساختار، دسترسی و جابه‌جایی و حس مالکیت) در قالب ۱۱ شاخص در سطح محلات مورد سنجش قرار گرفته است. از مقایسه تطبیقی محله‌های مورد مطالعه نشان داد محله نارمک در شرق تهران (منطقه ۸) به عنوان امن‌ترین محله و محله سنگلج در بخش مرکزی تهران (منطقه ۱۲) به عنوان ناامن‌ترین محله از دید ساکنان ارزیابی شده‌اند. در واقع این مقایسه به ما فرصتی برای بررسی و مقایسه اصول CPTED، در تمامی محلات و استفاده از نکات مثبت در محلات امن را می‌دهد و آموزه‌هایی را برای امن‌تر کردن محله سنگلج ارائه کرد. نتایج پژوهش یادشده نشان داد حدود ۲۰ موقعیت یا فضای ناامن در سطح محله سنگلج وجود دارد که از مهم‌ترین ویژگی‌های آن می‌توان به باز بودن کوچه‌ها و امکان راحت فرار مجرمان، کنج‌های ناامن به‌وجودآمده بر اثر عقب‌رفتگی ساختمان‌ها، کمبود نور و چراغ، کمبود خرده‌فروشی یا هر کاربری مرتبطی که حضورپذیری بیشتر و امنیت را به دنبال خود داشته باشد، حضور کارت‌ن‌خواب‌ها و گروه‌های بزهکار و معتادان در برخی مسیرها اشاره کرد.

قلیبور و همکاران [۱۵] پژوهشی با عنوان «امنیت و رضایت شهری: تهیه یک مدل براساس اجزای طراحی پارک شهری ایمن که از ترجیحات کاربران استخراج شده است» انجام داده‌اند. روش تحقیق یادشده توصیفی- پیمایشی و نگرش‌سنجی است. بنابراین، متغیرها از پرسشنامه باز توزیع شده بین ۲۵۰ کاربر پارک بر اساس تکنیک تحلیل محتوا استخراج شده است. براساس تحلیل محتوا هشت عامل توضیحی را بر اساس ترجیحات کاربران به دست آوردند، از جمله طراحی عناصر مصنوعی، کنترل و نظارت، طراحی کاشت، خوانایی، دسترسی فیزیکی، زیبایی‌شناسی، الگوهای فعالیت و اندازه فضا و وسعت فضا.

انتاکانا و همکاران [۱۶] در بررسی «اهمیت ایمنی و امنیت در طراحی فضای عمومی شهری برای پایداری در کشور هندوستان»، با استفاده از روش تحقیق توصیفی- تحلیلی که مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای است، استدلال می‌کنند که ساختارهای فضایی باعث می‌شود شهروندان دست به جرم‌بند. برای تضمین طراحی‌های چشم‌انداز فراگیر و در دسترس، امنیت شخصی افراد باید بخشی از ویژگی‌های طراحی فضاهای عمومی شهری باشد. برنامه‌ریزی فضایی به عنوان یک رشته باید تدابیری را برای مبارزه با جرم و جنایت در شهر در بر گیرد.

روش تحقیق هونگ [۱۷] در مطالعه «شهرهای امن» در پاکستان بر مبنای بررسی پروژه‌های انجام‌شده شهر امن و امنیت شهری است. نتایج پژوهش یادشده نشان می‌دهد پروژه‌های شهر ایمن روابط بین دولت، مردم، محیط‌های شهری و مادیات را به سه روش کلیدی شکل می‌دهند: نخست، جمع‌آوری و تولید مقادیر وسیعی از داده‌ها که از طریق آن‌ها فناوری اطلاعات و ارتباطات، مردم را نه تنها به هدف «راه‌حل‌های شهر ایمن» تبدیل می‌کند، بلکه به عنوان ورودی برای «راه‌حل‌های شهر ایمن» تبدیل می‌شود. دوم، پروژه‌های شهر ایمن مدرنیت، حرفه‌ای بودن و کارایی دولت را ایده‌آل می‌کند. در نهایت، پروژه‌های شهر ایمن به رژیم‌های مالی و حقوقی پیچیده متصل می‌شوند که امنیت را در ارتباط با فناوری‌های اختصاصی قرار می‌دهند.

ژانگ و همکاران [۱۸] تحقیقی با عنوان «رابط فضایی سکونتگاه‌های غیررسمی برای ایمنی زنان: اندازه‌گیری در مقیاس انسانی برای بزرگ‌ترین روستای شهری در چانگشا، استان هونان، چین»، انجام دادند و روش انجام تحقیق به صورت کیفی- کمی بوده است. تحلیل قسمت کیفی از طریق مصاحبه‌ها انجام شده و در روش کمی از آزمون t و رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. نتایج پژوهش یادشده نشان داد عامل نفوذپذیری برای گروه زنان، رعایت مقیاس انسانی، روشنایی مناسب فضاهای شهری، محوریت فضاهای برای زنان، جدایی‌پذیری بعضی از فضاهای شهری مختص

به تجزیه و تحلیل این داده‌ها پرداخته شده است. یافته‌های ایشان نشان می‌دهد کنترل دسترسی، نظارت طبیعی، فرهنگ جمعی تأثیر بسیار زیادی بر امنیت فضاها در سکونتگاه غیررسمی دارد. توجه به اصول طراحی شهری در ایجاد امنیت محیطی بر اساس استانداردها و دستورالعمل‌ها می‌تواند به افزایش کیفیت سکونتگاه غیررسمی منجر شود. طیبیان و احمدی [۹] تحقیقی با عنوان «تحلیلی بر رابطه میان دسترسی به خدمات شهری و میزان امنیت تصرف ادراکی در سکونتگاه‌های غیررسمی در محله کشتارگاه شهر ارومیه»، انجام دادند. روش تحقیق در مقاله یادشده از نوع توصیفی و تحلیلی بوده و در آن از روش پیمایش و ابزار پرسش‌نامه و از تکنیک‌های تحلیل شبکه در محیط ArcGIS، تحلیل فازی و روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شده است. نتایج پژوهش یادشده نشان می‌دهد با افزایش دسترسی به خدمات شهری میزان امنیت تصرف ادراکی ساکنان محله کشتارگاه ارومیه افزایش یافته است؛ به این صورت که حدود ۶۰ درصد از واریانس امنیت تصرف ادراکی در این محله وابسته به دسترسی به خدمات شهری است. حکیمی و همکاران [۱۰] مقاله‌ای با عنوان «بررسی نقش امنیت تصرف ادراکی در کیفیت کالبدی مسکن در سکونتگاه‌های غیررسمی شمال کلان‌شهر تبریز در محله یوسف‌آباد»، انجام داده‌اند. روش تحقیق یادشده، توصیفی و از نوع همبستگی است و در آن از روش پیمایشی و ابزار پرسش‌نامه استفاده شده است. پژوهشگران یادشده نشان دادند میزان امنیت تصرف ادراکی در کیفیت کالبدی مسکن محله مورد مطالعه در سطح پایینی قرار دارد و شاخص احتمال تخلیه در هر لحظه، از عوامل اصلی در کاهش امنیت تصرف ادراکی در محله یوسف‌آباد است و میان امنیت تصرف ادراکی و کیفیت کالبدی مسکن رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد. رحیمی و کارگر [۱۱] مقاله‌ای با عنوان «بررسی وضعیت امنیت در سکونتگاه‌های غیررسمی منطقه ۱۹ شهر تهران» انجام دادند. آن‌ها در این تحقیق با استفاده از روش پژوهش توصیفی- تحلیلی و استناد به اسناد کتابخانه‌ای و داده‌های میدانی (پرسش‌نامه) به بررسی وضعیت امنیت پرداخته شده است. نتایج پژوهش یادشده نشان‌دهنده تأثیر شاخص‌های امنیت بر شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سکونتگاه‌های غیررسمی است.

بایرامزاده و همکاران [۱۲] تحقیقی با عنوان «ارزیابی میزان امنیت در سکونتگاه‌های غیررسمی بر روی محله حکیم نظامی ارومیه» انجام داده‌اند. روش پژوهش یادشده، توصیفی- تحلیلی و از نوع کاربردی است. روش جمع‌آوری داده‌ها به دو روش اسنادی و میدانی صورت گرفته است. نتایج پژوهش یادشده نشان می‌دهد با استفاده از داده‌های مکانی محله میزان امنیت قسمت غرب بهتر از قسمت شرق محله است و دلیل اصلی این اتفاق، تجمع ارادل در این قسمت از محله است. بر اساس داده‌های پرسشنامه‌ای نیز مؤلفه‌های نظارت طبیعی، کنترل دسترسی، تصویر و نگهداری از فضا و فعالیت‌های حمایتی در وضعیت بالاتری نسبت به سطح متوسط و مؤلفه قلمروگرایی در وضعیت پایین‌تر از سطح متوسط قرار دارد.

نوری‌نژاد و همکاران [۱۳] در مقاله‌ای به «تبیین و تحلیل شاخصه‌های امنیت پایدار در مناطق حاشیه‌نشین کلان‌شهر تهران (مورد مطالعه: اسلامشهر)» پرداخته‌اند. پژوهش یادشده از نوع کاربردی است و با استفاده از روش توصیفی جهت گردآوری اطلاعات نیز با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. نتایج پژوهش یادشده نشان می‌دهد ساکنان مناطق حاشیه‌نشین در کلان‌شهر تهران به دلیل عدم برخورداری لازم از توسعه پایدار شهری (فیزیکی و کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی) احساس محرومیت نسبی می‌کنند، که این امر تهدیدی برای امنیت این شهر است و آسیب‌های اجتماعی به عنوان عامل تهدیدکننده امنیت شهری در محلات حاشیه‌نشین تهران رواج بیشتری دارد.

همافر و سیفی ساسانرا [۱۴] تحقیقی با عنوان «شناسایی فضاهای همگانی ناامن در محله‌های شهری و بازطراحی آن‌ها با رویکرد ارتقای امنیت محیطی (مورد مطالعه: محله‌های نارمک، سنگلج، کارگر شمالی و باغ شاطر تهران)»

Habitat-UN) سکونتگاه‌های غیررسمی را به عنوان سکونتگاه‌هایی تعریف کرده است که در زمین‌های بدون سند قانونی و فاقد خدمات اولیه شهری و امنیت و مغایر با برنامه‌ریزی قانونی محلی و مقررات ساختمانی ساخته شده‌اند. ساکنان آن‌ها مدام در معرض اخراج اجباری، خشونت و جرم و وضعیت اجتماعی و بهداشتی پایینی قرار دارند [۲۲].

ویژگی‌های کلی سکونتگاه‌های غیررسمی عموماً به صورت زیر هستند:

۱- ویژگی‌های کالبدی

الف- معابر باریک، که ممکن است شبیه راهرو باشند، پیچ‌درپیچ و نامنظم هستند و ممکن است به عرض ۲-۴ متر برسد. بافت شهری با کمبود فضاهای عمومی باز و سبز مشخص می‌شود [۲۳].

ب- آشفتگی منظر شهری: به دلیل از بین رفتن هارمونی بصری و اختلاف ارتفاعات و پستی و بلندی‌های ناهموار در بافت، معابر و فضای شهری تداوم زیبایی خود را از دست داده است.

ج- مصالح ساختمانی کم‌دوام و به‌صرفه برای ساکنان محله که ظاهر کلی بافت را مخدوش و غیرقابل قبول جلوه می‌دهد.

د- ساختمان‌هایی با ساختار نامنظم، اشکال مختلف، اندازه‌های کوچک و بزرگ که اکثراً فاقد خدمات زیرساخت فنی و اجتماعی هستند [۲۴].

زنان در سکونتگاه غیررسمی روستا-شهری در چانگشا باعث افزایش امنیت و ایمنی برای حضور زنان در این سکونتگاه می‌شود و زنان با آرامش خاطر بیشتر در فضاها حضور پیدا می‌کنند.

■ مبانی نظری

تعاریف زیادی از سکونتگاه‌های غیررسمی و اصطلاحات معادل آن‌ها وجود دارد که به دلیل تفاوت در ابعاد مشکلاتی که امروزه پیچیده‌تر شده‌اند، از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، چرا که هر کشور به طور جدی در تلاش است تا راه‌حل‌های راهبردی مؤثری برای آن بیابد تا با شناسایی عوامل و شرایطی که به شکل‌گیری این سکونتگاه‌ها منجر شده است به بهبود کیفیت زندگی و مسکن در این‌گونه سکونتگاه‌ها منجر شوند [۱۹]. ترنر [۲۰] به عنوان یک معمار سکونتگاه‌های غیررسمی را یکی از مظاهر رشد شهری تعریف می‌کند که به صورت واحدهای مسکونی هستند که از نظر شکل کالبدی بسیار آشفته هستند و طی زمان در حال افزایش هستند که از مصالح ساختمانی نامرغوب و در متراژهای کوچک ساخته شده‌اند و تحت کنترل نیستند و خارج از کنترل مدیران شهری هستند، زیرا بدون صدور پروانه، قوانین، مقررات و استانداردهای جاری در جامعه ساخته شده‌اند و شکل می‌گیرند [۲۱]. سازمان ملل متحد

شکل ۱. تصاویری از ویژگی‌های کالبدی سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز

د- پایین بودن استانداردهای زندگی، بالا بودن نرخ بیکاری و پایین بودن فرصت‌های شغلی

ر: تراکم جمعیت بالا در بافت، در واحدهای مسکونی [۲۶].

۳- ویژگی‌های محیطی

الف: کمبود خدمات زیربنایی فنی (آب، برق، سیستم‌های فاضلاب و غیره) و

۲- ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی

الف: فقدان حریم مسکونی به دلیل فاصله کم تفکیک (کوچه، خیابان)

ب: فقدان کامل یا جزئی حقوق و خدمات انسانی لازم که به بروز موقعیت‌های اجتماعی منفی مانند عدم امنیت اجتماعی و طبقاتی منجر می‌شود [۲۵].

ج: پایین بودن سطح تحصیلات در میان ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی

بالقوة جرم نقش دارد. قابل توجه است که برخی از شهرها و مناطق شهری امن‌تر از سایرین هستند. در حالی که جرم و جنایت در برخی مکان‌ها متمرکز است و در برخی مکان‌ها نه، زیرا طراحی مناطق با برنامه‌ریزی اتفاق نمی‌افتد و فضاهای منفی (فضاهایی که تعامل اجتماعی را از بین می‌برد) وجود دارد [۳۲]. نمونه بارز این مناطق سکونتگاه‌های غیررسمی در شهرهای بزرگ است که محل انواع ناامنی‌های اجتماعی و فیزیکی است که انجام انواع جرم و ضعف کنترل طبیعی را تشویق می‌کند. برنامه‌ریزان و طراحان شهری هنگام طراحی در این مناطق با چالش‌های بزرگی روبه‌رو هستند که مهم‌ترین آن، چالش امنیتی است که باید به امنیت پایدار منجر شود و ایمنی لازم را برای ساکنان این مناطق به وجود بیاورد [۳۳]. امنیت پایدار شهری یکی از مؤلفه‌های مهم و ضروری در زندگی شهری محسوب می‌شود که باید آرامش و احساس ایمنی را در فضاهای شهری برای شهروندان فراهم آورد [۳۴]. وجود امنیت پایدار در فضاهای عمومی از شاخص‌های کیفیت زندگی شهری است [۳۵]. از آنجا که احساس امنیت در فضاهای شهری یکی از شاخص‌های مهم کیفیت زندگی محسوب می‌شود و به‌رغم آنکه مسئله امنیت در هر جامعه‌ای یک مسئله پیچیده و دارای ابعاد متنوع و متعدد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و کالبدی است، در تأمین این نیاز نباید از نقش و تأثیر عوامل محیطی غافل شد. آرامش، رشد، شکوفایی انسان، بروز همه استعدادها و خلاقیت‌ها و نیل به همه کمالات انسانی در سایه امنیت پایدار به دست می‌آید [۳۶].

اجتماعی (بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، مدارس، دانشگاه‌ها و غیره) ب: سروصدای ناشی از کارگاه‌ها و صنایع کوچک و دستی و همچنین آلودگی هوا به دلیل تهویه نامناسب و کمبود نور خورشید در داخل واحد مسکونی به دلیل شرایط تنگ و باریک کوچه [۲۷ و ۲۸].

با توجه به گسترش شهرنشینی به‌خصوص شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیررسمی تهدیدهای امنیتی در شهرهای بزرگ افزایش می‌یابد، به هم زدن تهدیدهای امنیتی و وقوع جرم و جنایت در این مناطق شهری ترس را در بین شهروندان برمی‌انگیزد، نگرانی مدیران محلی را افزایش می‌دهد و سرمایه‌گذاران را از خود دور می‌کند [۲۹]. برای کاهش تهدیدهای امنیتی و کاهش میزان جرم و جنایت، عوامل فیزیکی و اجتماعی وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد [۳۰]. عوامل اجتماعی در فقر، بیکاری و کیفیت زندگی افراد نمایان می‌شود. از سوی دیگر، عوامل محیطی شامل برنامه‌ریزی و طراحی در شهرها و مناطق شهری است. عناصر کالبدی مؤثر بر میزان جرم و جنایت در برنامه‌ریزی شهری عبارت‌اند از: برنامه‌ریزی شبکه معابر، کاربری زمین و تراکم ساختمان و در طراحی شهری عبارت‌اند از: فضای عمومی، ارتفاع ساختمان، طراحی خیابان، سلسله‌مراتب فضاها، چیدمان و جهت‌گیری ساختمان‌ها، محل ورودی‌ها و غیره. شهر مجموعه‌ای از تعامل بین عناصر کالبدی (جنبه کالبدی و شهری) و عناصر غیرمادی یا نامحسوس (جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی) است [۳۱]. برنامه‌ریزی و طراحی شهری در تقویت روابط اجتماعی بین افراد و احساس امنیت آن‌ها و کاهش فرصت‌های

جدول ۱. مؤلفه‌های امنیت در ادبیات امنیت ملی و امنیت پایدار [۳۷-۳۹]

مؤلفه‌های امنیت	امنیت ملی	امنیت پایدار
مرجع	دولت	جامعه
موضوع	سرزمین یا نهاد	ایجاد فرصت‌های برابر
منبع	هجوم خارجی یا شورش داخلی	تبعیض
کارگزار	نظامیان	شبکه‌های اخلاقی و اجتماعی
نقش‌نخبگان	تصمیم‌گیری استراتژیک	تسهیل‌گری
دغدغه	بقاء	بaldگی و رهایی‌بخشی
اولویت	تهدید خارجی	آسیب‌پذیری داخلی
هتجرهای بین‌المللی	تشریفات	فرصت
دغدغه دولت	نظم	توزیع فرصت
روش تولید امنیت	وادارسازی	بازدارندگی و ترغیب

کلان‌شهرها و به‌خصوص در سکونتگاه‌های غیررسمی کلان‌شهرها بسیار مهم و حیاتی است.

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی-اکتشافی به صورت کیفی-کمی بوده و از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود و از جهت گردآوری اطلاعات از نوع تحقیقات پیمایشی است. جامعه آماری شامل دو گروه: خیرگان و ساکنان محله ایده‌لو در شهر تبریز که برابر ۲۵۱۲۶ نفر است. حجم نمونه خیرگان برابر ۲۰ نفر انتخاب شد. در تحقیقات خبره‌محور محدودیتی در انتخاب حجم نمونه وجود ندارد. حجم نمونه ساکنان محله ایده‌لوی تبریز است که با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۸ نفر به دست آمد. نمونه‌ها به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. در قسمت کیفی روش داده‌بنیاد به کار گرفته شد که با استفاده از نرم‌افزار Maxqda به تحلیل داده‌ها و کدگذاری متغیرهای تحقیق در سه گام کدگذاری باز، محوری و انتخابی پرداخته شد. سپس، در قسمت کمی از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها

امنیت پایدار ساکنان شهرها در سکونتگاه‌های غیررسمی را می‌توان در سطوح مختلف در نظر گرفت که در حوزه مسائل مربوط به معماری و شهرسازی شهرهای معاصر، امنیت پایدار را می‌توان در سطوح زیر در نظر گرفت [۴۰]:

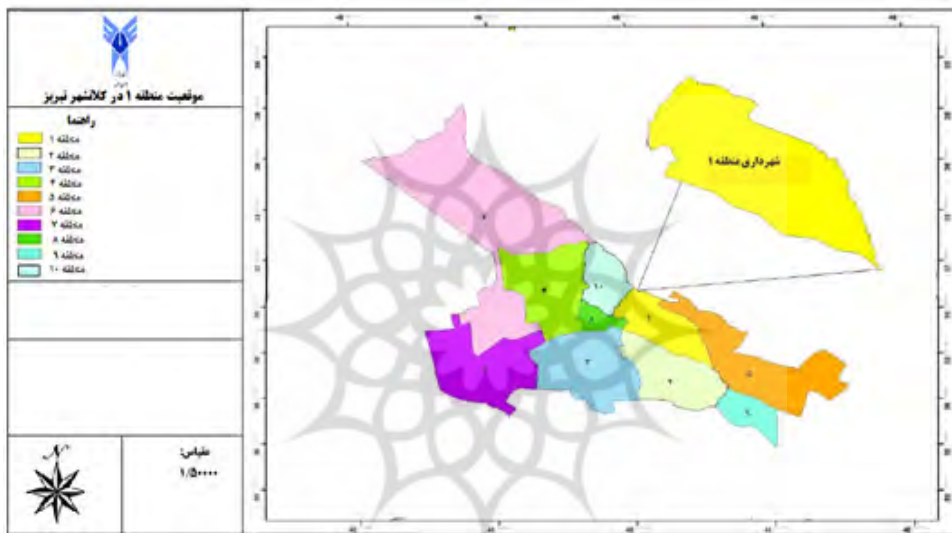
- نظارت و پیشگیری و حفاظت در برابر تهدیدهای اجتماعی
 - استفاده از فضاهای عمومی و فضاهای ارتباطی برای آسایش و راحتی کاربران
 - برنامه‌ریزی فضایی سازه‌های شهری و زیرساخت‌های شهری
 - طراحی و اجرای سرمایه‌گذاری‌های عمرانی
 - استفاده از سازه‌های ساختمانی ایمن
 - مدیریت امنیت در سطوح مختلف در جامعه
 - نظارت، پیشگیری و حفاظت در برابر تهدیدهای اقلیمی
 - نظارت، پیشگیری و حفاظت در برابر تهدیدهای تروریستی
 - نظارت، پیشگیری و حفاظت در برابر شیوع بیماری همه‌گیر [۴۱].
- همان‌طور که از موارد یادشده پیداست، مشکلات مربوط به امنیت پایدار در شهرها با همه حوزه‌ها و فعالیت‌های شهری و افراد شهر درگیر است. با توجه به تهدیدهای جدید و مهم در مناطق شهری، رسیدگی به این موضوع در

بریدگی‌های متعدد از هم جدا می‌شوند. این محله در حد فاصل بین اتوبان پاسداران و کوه‌های عون بن علی و بین محله‌های احمدآباد، خلیل‌آباد، منبج، اسماعیل‌بقال و ششگیلان تبریز قرار گرفته است. خیابان ایده‌لو یکی از معابر اصلی این محلات در تبریز است. این خیابان از خیابان‌های مهم شهر تبریز است. خیابان ایده‌لو به معابر مهمی مانند بزرگراه پاسداران، سرباز شهید، پل ایده‌لو، عارف، منبج، ملازینال، صدرالشعراء، مصطفی خمینی، وحدت-اسماعیل‌بقال و همچنین ذاکری (کوثر) متصل شده است. مساحت محله ایده‌لو ۲۸۳۹۱۲۶ متر مربع و جمعیت محله ایده‌لو حدود ۲۵۱۲۶ نفر است. این محله دارای تراکم بالای جمعیتی، نرخ سواد و اشتغال پایین و دارای کوچه‌های پرپیچ‌وخم و شیب زیاد است. از طرفی، وضعیت سلامت و پاکیزگی در این محله پایین است [۴۲].

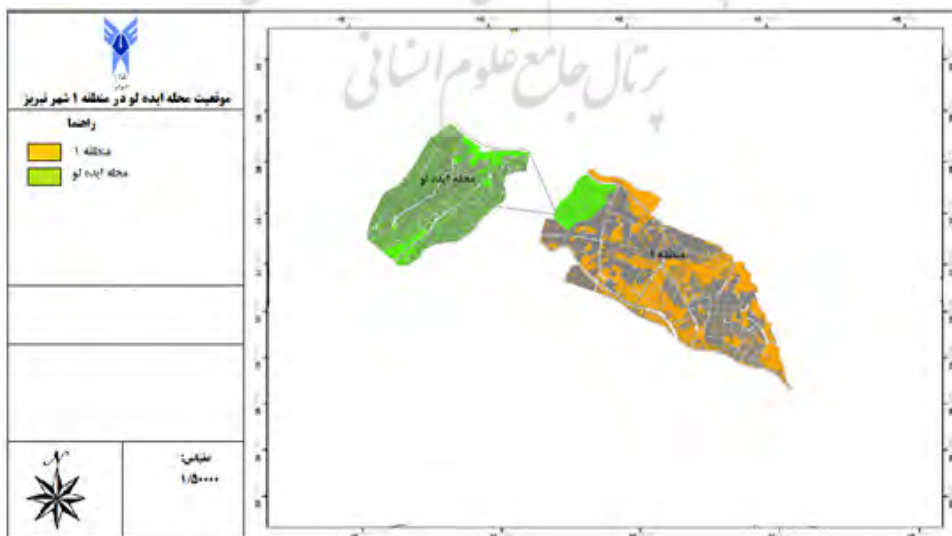
استفاده شد که برای اندازه‌گیری از طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای استفاده شد. بعد از مراحل یادشده، اقدام به دسته‌بندی داده‌ها شد. برای این کار از معادلات ساختاری با روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. سپس، برای تأیید عوامل استخراج‌شده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد و تحلیل داده‌ها در محیط نرم‌افزارهای SPSS و Amos انجام شد. برای پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شد. مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) یکی از روش‌های اصلی تجزیه و تحلیل چندمتغیره است که برای بررسی روابط پیچیده میان متغیرهای آشکار و مکنون به کار می‌رود و از دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری تشکیل شده است و از شاخص‌های برازش هم به منظور ارزیابی برازش مدل نهایی به دست آمده از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد.

معرفی محدوده مورد مطالعه

ایده‌لو در دامنه‌های کوه عینالی در شهر تبریز قرار گرفته است که با

شکل ۲. موقعیت منطقه ۱ در تبریز

شکل ۳. موقعیت محله ایده‌لو در منطقه ۱ تبریز

یافته‌ها

میان، مؤلفه زیست‌محیطی شامل دو شاخص کیفیت بصری، فضای سبز و حمل‌ونقل است که خود شامل ۱۲ زیرشاخص است، مؤلفه کالبدی دارای دو شاخص اصلی دسترسی به خدمات اساسی و کیفیت دسترسی، مسکن امکانات و خدمات زیربنایی و دارای ۲۳ زیرشاخص است، مؤلفه اقتصادی با دو شاخص اصلی اشتغال و درآمد و دارای ۱۱ زیرشاخص و در نهایت مؤلفه اجتماعی-فرهنگی با سه شاخص اصلی آموزش عمومی، امنیت فردی-اجتماعی و تعلق مکانی و دارای ۱۷ زیرشاخص است که به صورت مدل مفهومی و الگوی مفهومی در شکل ۴ ارائه شده است.

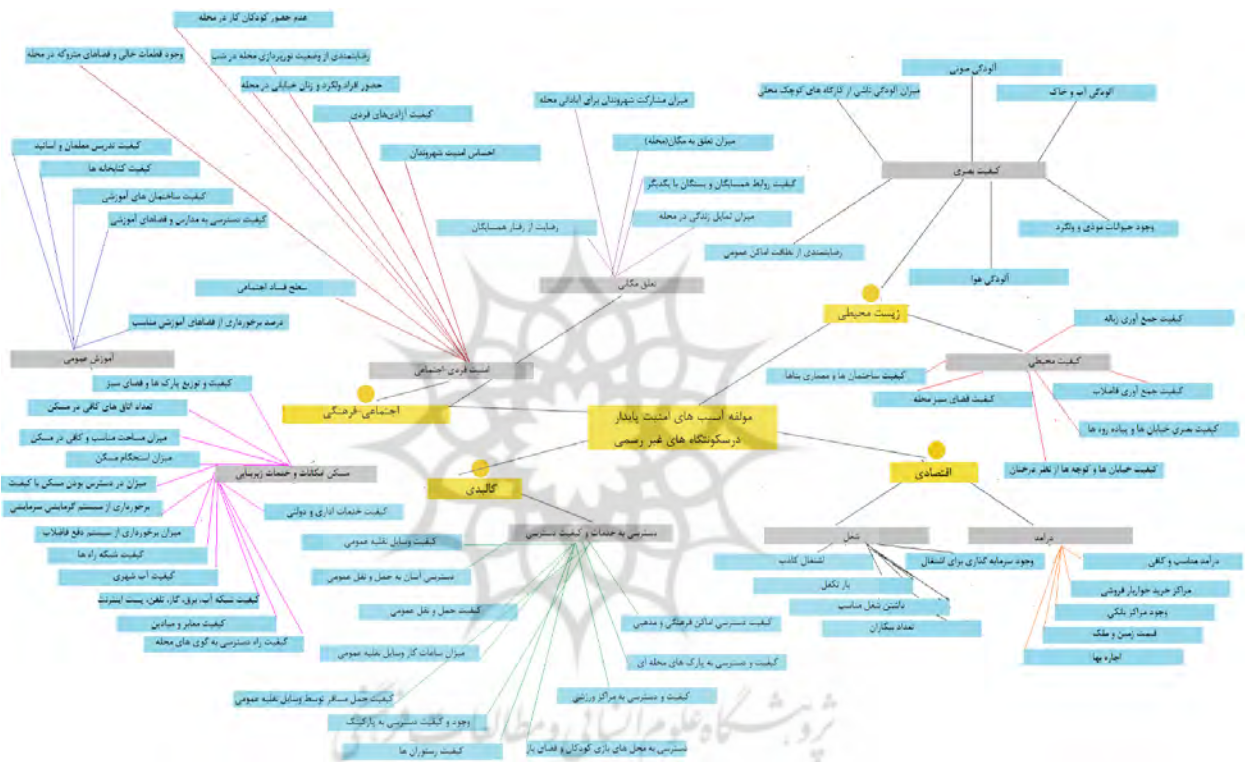
الگوی مفهومی الگوی است که محقق براساس آن ضمن تبیین عوامل و مؤلفه‌های اثرگذار در ایجاد مسئله به نظریه‌پردازی اقدام می‌کند. در این تحقیق براساس مرحله شناخت و بررسی مبانی نظری تحقیق با توجه به نظرات جامعه آماری گروه متخصصان، اقدام به ارائه الگوی مفهومی تحقیق شده است که براساس مصاحبه نیمه عمیق ساختاری با خبرگان و تحلیل با نرم‌افزار Maxqda چهار مؤلفه اصلی زیست‌محیطی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی و نه شاخص و ۶۳ زیرشاخص به دست آمد که در این

جدول ۲. گروهبندی کدها حاصل مصاحبه با خبرگان

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
EN زیست‌محیطی	کیفیت بصری	آلودگی صوتی
		آلودگی آب و خاک
		وجود حیوانات موذی و ولگرد
		رضایتمندی از نظافت اماکن عمومی
		میزان آلودگی هوا
		میزان آلودگی ناشی از کارگاه‌های کوچک محلی
		کیفیت جمع‌آوری زباله
		کیفیت جمع‌آوری فاضلاب
		کیفیت ساختمان‌ها و معماری بناها
		کیفیت فضای سبز محله
PH کالبدی	کیفیت محیطی	کیفیت بصری خیابان‌ها و پیاده‌روها
		کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر درختان
		کیفیت دسترسی به رستوران‌ها
		کیفیت دسترسی اماکن فرهنگی و مذهبی
		کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای
		کیفیت و دسترسی به مراکز ورزشی
		دسترسی به محل‌های بازی کودکان و فضای باز
		کیفیت وسایل نقلیه عمومی
		دسترسی آسان به حمل‌ونقل عمومی
		کیفیت حمل‌ونقل عمومی
دسترسی به خدمات و کیفیت دسترسی	دسترسی به خدمات و کیفیت دسترسی	میزان ساعات کار وسایل نقلیه عمومی
		کیفیت حمل مسافر توسط وسایل نقلیه عمومی
		وجود و کیفیت دسترسی به پارکینگ
		کیفیت و توزیع پارک‌ها و فضای سبز
		تعداد اتاق‌های کافی در مسکن
		میزان مساحت مناسب و کافی در مسکن
		میزان استحکام مسکن
مسکن امکانات و خدمات زیربنایی	مسکن امکانات و خدمات زیربنایی	

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
PH کالبدی	مسکن امکانات و خدمات زیربنایی	میزان در دسترس بودن مسکن با کیفیت
		برخورداری از سیستم گرمایشی سرمایه‌بشی
		میزان برخوردارگی از سیستم دفع فاضلاب
		کیفیت شبکه راه‌ها
		کیفیت آب شهری
		کیفیت شبکه آب، برق، گاز، تلفن، پست اینترنت
		کیفیت خدمات اداری
		کیفیت معابر و میادین
		کیفیت راه دسترسی به کوی‌های محله
		وجود سرمایه‌گذاری برای اشتغال
EC اقتصادی	اشتغال	اشتغال کاذب
		تعداد بیکاران
		تناسب بار تکفل
		داشتن شغل مناسب
		درآمد مناسب و کافی
	درآمد	مراکز خواربار فروشی
		وجود مراکز بانکی
		قیمت زمین و ملک
		اجاره‌بها
		درصد برخوردارگی از فضاهای آموزشی مناسب
SC اجتماعی	آموزش عمومی	کیفیت دسترسی به مدارس و فضاهای آموزشی
		کیفیت ساختمان‌های آموزشی
		کیفیت تدریس معلمان و اساتید
		کیفیت کتابخانه‌ها
		احساس امنیت شهروندان
	امنیت فردی و اجتماعی	سطح فساد اجتماعی
		کیفیت آزادی‌های فردی
		رضایتمندی از وضعیت نورپردازی محله در شب
		عدم حضور کودکان کار در محله
		حضور افراد ولگرد و زنان خیابانی در محله
وجود قطعات خالی و فضاهای متروکه در محله		

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
SC اجتماعی	تعلق مکانی و مشارکت	میزان تمایل زندگی در محله
		رضایت از رفتار همسایگان
		کیفیت روابط همسایگان و بستگان با یکدیگر
		میزان تعلق به مکان (محله)
		میزان مشارکت شهروندان برای آبادانی محله

شکل ۴. مدل مفهومی مؤلفه‌های آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز

روایی همگرایی متغیرهای تحقیق در رابطه با مؤلفه‌های آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز مورد تحلیل قرار می‌گیرد. در جدول ۳ روایی همگرایی متغیرهای مکنون بیان شده است.

جدول ۳. روایی همگرایی سازه‌های تحقیق (متغیرهای مکنون)

متغیر مکنون	زیست محیطی	کالبدی	اقتصادی-اجتماعی	روایی همگرایی
پایایی ترکیبی	۰/۷۰۱	۰/۷۸۸	۰/۷۱۲	۰/۸۰۴

روایی افتراقی مؤلفه‌های آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز برای ارزیابی اعتبار افتراقی بررسی می‌شود که میزان میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای یک سازه (متغیر مکنون)، بیشتر از توان دوم استخراج شده (AVE) قرار می‌گیرد.

با توجه به جدول ۳ تمامی مقادیر میانگین واریانس استخراج شده از ۰/۵ بیشتر بوده و مدل اندازه‌گیری از روایی همگرایی مناسب برخوردار است. در بین متغیرها، متغیر اجتماعی-فرهنگی دارای همگرایی بیشتری نسبت به بقیه متغیرها است.

همبستگی میان آن سازه و سازه‌های دیگر مدل است یا خیر؟ در جدول ۴ روایی افتراقی متغیرهای مکنون مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۴. اعتبار افتراقی سازه‌ها (متغیرهای مکنون)

سازه	سازه	EN	PH	EC	SC
زیست‌محیطی	۰/۷۱۵	۰/۳۱۷	۰/۲۰۹	۰/۳۰۲	
کالبدی	۰/۶۹۸	۰/۸۱۲	۰/۴۱۶	۰/۴۳۹	
اقتصادی	۰/۵۹۶	۰/۵۲۱	۰/۷۷۵	۰/۳۰۵	
اجتماعی-فرهنگی	۰/۶۸۳	۰/۵۰۵	۰/۴۲۱	۰/۸۶۴	

در سکونتگاه‌های غیررسمی و مؤلفه‌هایش، میانگین، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی، مینیمم و ماکزیمم محاسبه شده به صورت جدول ۵ است. نمرات در بازه ۱ تا ۵ در نظر گرفته شده‌اند که متغیر اجتماعی-فرهنگی دارای بیشترین میانگین در بین مؤلفه‌های آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز برابر ۳/۷۴ است. بعد از متغیر اجتماعی-فرهنگی به ترتیب متغیرهای کالبدی با میانگین ۳/۴۳، اقتصادی با میانگین ۳/۱۷ و مؤلفه زیست‌محیطی با میانگین ۳/۱۳ قرار دارند.

مقادیر قطر اصلی در جدول یادشده نشان‌دهنده ریشه دوم AVE و سایر مقادیر نیز نشان‌دهنده همبستگی میان سازه‌ها هستند. ملاحظه می‌شود که تمامی سازه‌ها با شرایط مورد نظر مطابقت دارند. بنابراین می‌توان بیان کرد که سازه‌ها از اعتبار افتراقی برخوردارند. همان‌گونه که در جدول ۳ مشخص است، عناصر روی قطر اصلی دارای مقادیری بیشتری نسبت به قطرهای فرعی هستند. در بین قطرهای اصلی متغیر اجتماعی-فرهنگی نسبت به بقیه قطرهای اصلی دارای وزن بیشتری با میزان ۰/۸۶۴ است. با توجه به تحلیل توصیفی شاخص‌ها برای متغیر آسیب‌شناسی امنیت پایدار

جدول ۵. شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های آسیب‌شناسی امنیت پایدار

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	مینیمم	ماکزیمم
زیست‌محیطی	۳۷۸	۳/۱۳	۱/۰۱	-۰/۵۴	-۰/۴۳	۱/۹۲	۳/۵۸
کالبدی	۳۷۸	۳/۴۳	۰/۸۲۴	-۰/۶۸	-۰/۴۲	۲/۷۱	۳/۹۴
اقتصادی	۳۷۸	۳/۱۷	۰/۹۵۳	-۰/۵۹	-۰/۴۸	۱/۹۸	۳/۰۶
اجتماعی-فرهنگی	۳۷۸	۳/۷۴	۰/۷۹۶	-۰/۷۲	-۰/۶۱	۲/۸۵	۴/۹۱

برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد، که سطوح معناداری همه متغیرهای تحقیق با توجه به جدول ۵ بزرگ‌تر از ۰/۰۵ به دست آمد، که نشان می‌دهد تمام متغیرهای چهارگانه برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

جدول ۶. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

متغیرها	تعداد	اماره Z کولموگروف-اسمیرنوف	سطح معناداری
زیست‌محیطی	۳۷۸	۰/۸۱۳	۰/۰۷۵
کالبدی	۳۷۸	۱/۱۰۵	۰/۰۶۹
اقتصادی	۳۷۸	۰/۸۴۸	۰/۰۸۴
اجتماعی-فرهنگی	۳۷۸	۰/۴۱۷	۰/۰۸۹

برای بررسی روابط آماری بین شاخص‌های اثرگذار بر امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. یعنی با توجه به جدول ۶ تمام متغیرهای چهارگانه زیست‌محیطی، کالبدی، اقتصادی

اجتماعی-فرهنگی به همراه ۶۳ زیرشاخصشان در رابطه با آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی هستند. محله ایده‌لوی دارای رابطه مثبت و معناداری هستند.

جدول ۷. آزمون همبستگی پیرسون برای رابطه آسیب‌شناسی امنیت پایدار با شاخص‌هایش

متغیر	EN	EC	EC	SC
زیست‌محیطی	۱			
کالبدی	۰/۷۴۲	۱		
اقتصادی	۰/۷۰۶	۰/۵۸۴	۱	
اجتماعی-فرهنگی	۰/۸۰۹	۰/۷۱۵	۰/۶۱۳	۱

شاخص‌های برازندگی مدل معادلات ساختاری پژوهش

کای اسکوتر مدل مینا گزارش می‌شود که همگی این شاخص‌ها بین ۰ و ۱ قرار دارند و هرچه مقدار آن‌ها به مقدار ۱ نزدیک‌تر شود، بیانگر قابل قبول بودن مدل است. یکی از شاخص‌های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص برازش، کای اسکوتر بهنجار یا نسبی است که از تقسیم مقدار کای اسکوتر بر درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود. اغلب، مقدار ۲ تا ۳ را برای این شاخص قابل قبول می‌دانند و چون بیشتر از ۲ است. بنابراین این شاخص هم مورد قبول است. در این پژوهش از عوامل مؤثر بر آسیب‌رسانی امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیر رسمی به خصوص محله ایده‌لوی تبریز به مصادیقی رسیدیم (جدول ۵) که امکان استفاده مستقیم این مصادیقی در کاهش آسیب سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی شهر تبریز از نظر امنیت و ارتقاء و تأمین امنیت پایدار در طراحی محلات و فضاهای شهری این محله وجود دارد.

ماتریس کوواریانس ورودی شامل ۷۵ متغیر بوده که ۶۳ متغیر مشاهده‌شده و ۱۲ متغیر پنهان دارد. این مدل دارای ۲۹۳ گشتاور نمونه متمایز و ۹۶ پارامتر متمایز که باید برآورد شود، است. بنابراین این مدل دارای ۳۸۶ درجه آزادی است و از این رو شاخص برازش کای اسکوتر نیز محاسبه شده است که در جدول ۸ مشاهده می‌شود. این یافته‌ها نشان می‌دهد مدل به خوبی با داده‌ها برازش دارد. آزمون کای اسکوتر بیانگر برازش مناسب مدل با ماتریس واریانس-کوواریانس است. همچنین آماره‌های CFI، NFI، RFI، IFI، TLI که در جدول ۸ نشان داده شده است، همگی در سطح خوب و نزدیک یا بالاتر از ۰/۹ قرار دارند. مقدار RMSEA نیز کمتر از ۰/۱ است که همگی نشان‌دهنده برازش بسیار خوب مدل با داده‌های پژوهش است. در نرم‌افزار Amos 23 شاخص‌های CFI، NFI، RFI، IFI و GFI بر مبنای مقایسه کای اسکوتر مدل با

جدول ۸. شاخص کای ساختاری پژوهش

کای اسکوتر	درجه آزادی	کای دو/درجه آزادی
۱۷۵۴۱/۱۲	۳۷۸	۳/۸۶

جدول ۹. برازش نهایی مدل تحقیق

شاخص‌های برازش	معیارهای برازش	مدل نهایی برازش	برازش نهایی
SRMR	< ۰/۰۵	۰/۴۰۸	بله
CFI	> ۰/۹۰	۰/۹۳	بله
RMSEA	< ۰/۰۵ (برازش خوب)؛ ۰/۰۸-۰/۰۵ (برازش منطقی)	۰/۰۶۳	بله
NFI	> ۰/۹۰	۰/۹۴	بله
CFI	> ۰/۹۰	۰/۹۷	بله
X ²	p > ۰/۰۵	۳۹۱/۳۵۷ (p = ۰/۰۰۰)	خیر
NC(X ² /df)	۱ < NC < ۳	۲/۱۷۶	بله
CN	> ۲۰۰	۳۹۶	بله
AIC	مدل اشباع‌شده < مدل پیش فرض مستقل < مدل پیش فرض	۳۳۶۱/۴۶۵ > ۶۰۰/۰۰۰ ۴۷۸/۹۰۲ < ۳۵۱۲/۶۵۷	بله

جدول ۱۰. بارهای عاملی استاندارد شده شاخص‌های امنیت پایدار در محله ایده‌لوی تبریز در رابطه با آسیب‌شناسی

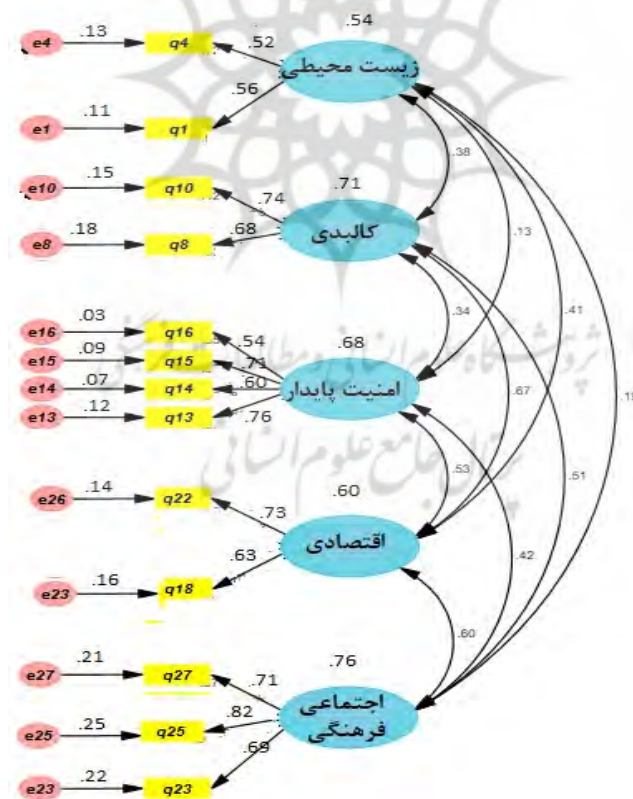
(Default model. Standardized Regression Weights: (Group number 1				
Estimate	متغیر وابسته	شکل رابطه	عنوان شاخص	
بر آورد				
کیفیت بصری ۰/۵۲	۰/۶۵	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	آلودگی صوتی
	۰/۵۹	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	آلودگی آب و خاک
	۰/۴۳	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	وجود حیوانات موذی و ولگرد
	۰/۴۶	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	رضایت‌مندی از نظافت اماکن عمومی
	۰/۵۷	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان آلودگی هوا
	۰/۴۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان آلودگی ناشی از کارگاه‌های کوچک محلی
کیفیت محیطی ۰/۵۶ جمع مؤلفه زیست‌محیطی ۰/۵۴	۰/۵۲	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت جمع‌آوری زباله
	۰/۵۷	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت جمع‌آوری فاضلاب
	۰/۶۹	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت ساختمان‌ها و معماری بناها
	۰/۵۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت فضای سبز محله
	۰/۷۵	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت بصری خیابان‌ها و پیاده‌روها
	۰/۴۳	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت خیابان‌ها و کوچه‌ها از نظر درختان
دسترسی به خدمات و کیفیت دسترسی ۰/۷۴	۰/۶۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت دسترسی به رستوران‌ها
	۰/۵۸	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت دسترسی اماکن فرهنگی و مذهبی
	۰/۷۸	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای
	۰/۵۵	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت و دسترسی به مراکز ورزشی
	۰/۸۲	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	دسترسی به محل‌های بازی کودکان و فضای باز
	۰/۶۸	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت وسایل نقلیه عمومی
	۰/۶۷	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	دسترسی آسان به حمل‌ونقل عمومی
	۰/۶۳	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت حمل‌ونقل عمومی
	۰/۴۷	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان ساعات کار وسایل نقلیه عمومی
	۰/۶۴	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت حمل مسافر توسط وسایل نقلیه عمومی
۰/۷۸	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	وجود و کیفیت دسترسی به پارکینگ	
مسکن امکانات و خدمات زیربنایی ۰/۶۸ جمع مؤلفه کالبدی ۰/۷۱	۰/۶۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت و توزیع پارک‌ها و فضای سبز
	۰/۷۸	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	تعداد اتاق‌های کافی در مسکن
	۰/۷۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان مساحت مناسب و کافی در مسکن
	۰/۷۲	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان استحکام مسکن
	۰/۶۴	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان دسترسی بودن مسکن با کیفیت
	۰/۵۱	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	برخورداری از سیستم گرمایشی سرمایشی
	۰/۶۲	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	میزان برخورداری از سیستم دفع فاضلاب
	۰/۵۷	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت شبکه راه‌ها
۰/۵۲	آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<_	کیفیت آب شهری	

(Default model. Standardized Regression Weights: (Group number 1				
Estimate	متغیر وابسته	شکل رابطه	عنوان شاخص	
برآورد				
مسکن امکانات و خدمات زیربنایی ۰/۶۸ جمع مؤلفه کالبدی ۰/۷۱	-۰/۴۹	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت شبکه آب، برق، گاز، تلفن، پست اینترنت
	-۰/۴۷	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت خدمات اداری
	-۰/۵۱	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت معابر و میداين
	-۰/۵۴	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت راه دسترسی به کوی‌های محله
اشتغال ۰/۵۷	-۰/۴۳	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	وجود سرمایه‌گذاری برای اشتغال
	-۰/۴۱	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	اشتغال کاذب
	-۰/۵۸	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	تعداد بیکاران
	-۰/۵۰	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	تناسب بار تکفل
	-۰/۶۳	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	داشتن شغل مناسب
درآمد ۰/۶۳ جمع مؤلفه اقتصاد ۰/۶۰	-۰/۷۶	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	درآمد مناسب و کافی
	-۰/۵۲	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	مراکز خرید خواربار فروشی
	-۰/۴۸	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	وجود مراکز بانکی
	-۰/۶۴	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	قیمت زمین و ملک
	-۰/۵۹	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	اجاره بها
آموزش عمومی ۰/۷۱	-۰/۷۳	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	درصد برخورداری از فضاهای آموزشی مناسب
	-۰/۷۱	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت دسترسی به مدارس و فضاهای آموزشی
	-۰/۶۶	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت ساختمان‌های آموزشی
	-۰/۵۸	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت تدریس معلمان و اساتید
	-۰/۶۳	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت کتابخانه‌ها
امنیت فردی- اجتماعی ۰/۸۲	-۰/۵۲	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	احساس امنیت شهروندان
	-۰/۶۵	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	سطح فساد اجتماعی
	-۰/۷۲	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت آزادی‌های فردی
	-۰/۸۹	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	رضایتمندی از وضعیت نورپردازی محله در شب
	-۰/۶۶	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	حضور کودکان کار در محله
	-۰/۷۹	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	حضور افراد ولگرد و زنان خیابانی در محله
	-۰/۹۱	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	وجود قطعات خالی و فضاهای متروکه در محله
تعلق مکانی و مشارکت ۰/۶۹ جمع مؤلفه اجتماعی- فرهنگی ۰/۷۶	-۰/۵۴	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	میزان تمایل زندگی در محله
	-۰/۵۳	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	رضایت از رفتار همسایگان
	-۰/۴۶	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	کیفیت روابط همسایگان و بستگان با یکدیگر
	-۰/۷۹	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	میزان تعلق به مکان (محله)
-۰/۶۷	آسیب شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی	<--	میزان مشارکت شهروندان برای آبادانی محله	

محلۀ ایده‌لوی تبریز باید مواردی مانند دسترسی به محل بازی کودکان، کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای، وجود پارکینگ و دسترسی به آن، تعداد اتاق در مسکن، استحکام مسکن از نظر کالبدی در برنامه‌ریزی‌ها و طرحی محلۀ ایده‌لو در اولویت کاری از نظر بعد کالبدی قرار بگیرند. در رابطه با شاخص‌های اقتصادی هم شاخص درآمد با بار عاملی $0/۶۳$ بیشترین اثر در زمینه آسیب‌پذیری از نظر امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی تبریز است که برای کاهش آسیب‌های امنیت پایدار در محلۀ ایده‌لو و تقویت بهره‌بود کیفیت امنیت پایدار در این محله باید این مسائل بیشتر در سرلوحۀ کاری مدیران شهری و محلی در سکونتگاه غیررسمی ایده‌لو قرار بگیرد که عبارت‌اند از: درآمد مناسب و کافی، داشتن شغل مناسب، قیمت زمین و ملک و اجاره‌بها.

از نظر شاخص‌های بعد زیست‌محیطی، شاخص کیفیت محیطی با بارعاملی $0/۵۶$ بیشترین تأثیر را در آسیب‌پذیری امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی تبریز دارد. برای تحقق امنیت پایدار در محلۀ ایده‌لوی تبریز از نظر زیست‌محیطی باید به زیرشاخص‌های کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای، کیفیت بصری خیابان‌ها و پیاده‌روها، آلودگی صوتی و آلودگی هوا، کیفیت ساختمان‌ها و معماری بناها توجه بیشتری شود تا امنیت پایدار از نظر زیست‌محیطی در سکونتگاه غیررسمی ایده‌لوی تبریز برقرار شود و از وقوع انواع حوادث ناخواسته، جرم و جنایت تا حد امکان در این محله جلوگیری شود (جدول ۱۰ و شکل ۵)

باتوجه به نتایج جدول ۱۰ مشاهده می‌شود که بارهای عاملی متغیرهای مربوط به هر یک از مؤلفه‌ها بزرگ‌تر از $0/۴$ است و هیچ‌یک از متغیرها حذف نشدند. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که بارهای عاملی شاخص‌های مؤثر بر آسیب‌پذیری امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی شهر تبریز از پایایی و روایی سازه‌ای مناسبی برخوردارند. همچنین، تحلیل عاملی مرتبۀ دوم نشان می‌دهد ابعاد اجتماعی- فرهنگی با بار عاملی استاندارد شده $0/۷۶$ بیشترین تأثیر را در مؤلفۀ آسیب‌شناسی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی تبریز را دارد و پس از آن به ترتیب ابعاد کالبدی با بار عاملی $0/۷۱$ ، ابعاد اقتصادی با بار عاملی $0/۶۰$ و ابعاد زیست‌محیطی با بار عاملی $0/۵۴$ در ردیف‌های بعدی قرار دارند. در ادامه براساس یافته‌های جدول ۱۰ ملاحظه می‌شود که در بین شاخص‌های بعد اجتماعی- فرهنگی، شاخص امنیت فردی- اجتماعی با بار عاملی $0/۸۲$ دارای اثرگذاری بیشتری بر آسیب‌پذیری امنیت پایدار در محلۀ ایده‌لوی شهر تبریز از نظر ساکنان محله بوده است. برای داشتن امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی تبریز از نظر اجتماعی باید به زیرشاخص‌های مانند وجود قطعات خالی و فضاهای متروکه در محله، رضایتمندی از وضعیت نورپردازی محله در شب، میزان تعلق به مکان (محله) و جلوگیری حضور افراد ولگرد در سطح محله توجه ویژه‌ای شود. در رابطه با شاخص‌های بعد کالبدی بیشترین اثر در آسیب‌پذیری در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی محلۀ ایده‌لوی تبریز دسترسی به خدمات و کیفیت دسترسی با بار عاملی $0/۷۴$ داشته است. در همین راستا برای کاهش آسیب و ارتقای امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی

شکل ۵. روابط علی استاندارد شده مدل نهایی پژوهش خروجی نرم افزار Amos

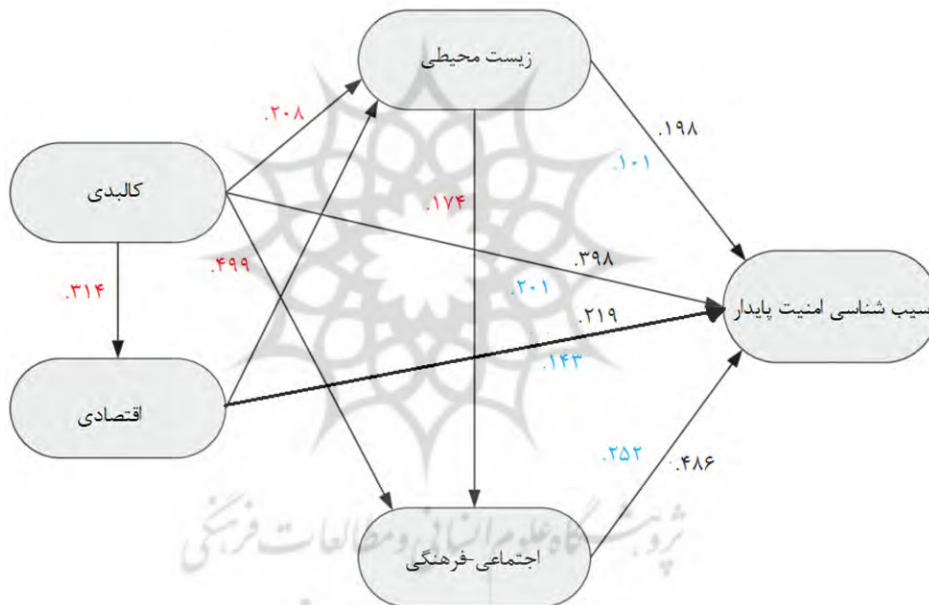
و غیرمستقیم $0/۲۵۲$ بیشترین اثرگذاری در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی ایده‌لو در شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی داشته است. پس از آن به ترتیب بعد

جدول ۱۱ و شکل ۶ ساختار نهایی مدل را با اثرات تأثیرگذاری شاخص‌ها نشان می‌دهد در مدل ساختاری نهایی بعد اجتماعی- فرهنگی با اثر مستقیم $0/۴۸۶$

کالبدی با اثر مستقیم ۰/۳۹۸ و غیر مستقیم ۰/۲۰۱، بعد اقتصادی با اثر مستقیم ۰/۲۱۹ و غیرمستقیم ۰/۱۴۳ و در نهایت بعد زیست محیطی با اثر مستقیم ۰/۱۹۸ و غیرمستقیم ۰/۱۰۱. بیشترین تا کمترین میزان تأثیرگذاری در مستقیم ۰/۱۹۸ و غیرمستقیم ۰/۱۰۱.

جدول ۱۱. تحلیل مسیر اثرات معنادار مستقیم و غیر مستقیم بر متغیرهای تحقیق

وزن رگرسیون (مستقیم)		تأثیرات استاندارد شده			اثرات مستقیم در سکونتگاه‌های غیررسمی
P	C.R	تخمین	غیر مستقیم	اثر مستقیم	
<۰۰۱	۴/۸۵	۰/۲۹۴	۰/۱۰۱	-۰/۱۹۸	-۰/۲۹۹
<۰۰۱	۶/۶۹	۰/۶۰۲	۰/۲۰۱	-۰/۳۹۸	-۰/۵۹۹
<۰۰۱	۵/۷۲	۰/۶۷۴	۰/۱۴۳	-۰/۲۱۹	-۰/۳۶۲
<۰۰۱	۸/۱۳	۰/۷۱۲	۰/۲۵۲	-۰/۴۸۶	-۰/۷۳۸

شکل ۶. اثرات مستقیم و غیر مستقیم تأثیرگذاری شاخص‌های امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی ایده‌لو در شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی

امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز است. برای شناسایی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر آسیب‌پذیری و امنیت پایدار در سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز ابتدا از طریق تحلیل کیفی و مصاحبه نیمه عمیق ساختاری با خبرگان و آنالیز و کدبندی آن‌ها، چهار بعد اصلی زیست محیطی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی، نه شاخص که در این میان مؤلفه زیست محیطی شامل دو شاخص کیفیت بصری، فضای سبز و حمل و نقل که شامل ۱۲ زیرشاخص، مؤلفه کالبدی دارای دو شاخص اصلی دسترسی به خدمات اساسی و کیفیت دسترسی، مسکن امکانات و خدمات زیربنایی با ۲۳ زیرشاخص، مؤلفه اقتصادی با دو شاخص اصلی اشتغال و درآمد با ۱۱ زیرشاخص و مؤلفه اجتماعی فرهنگی با سه شاخص اصلی آموزش عمومی، امنیت فردی و اجتماعی و تعلق مکانی و ۱۷ زیرشاخص و در کل با ۶۳ زیرشاخص شناسایی شدند. در قسمت کمی هم با توجه به یافته‌های کمی حاصل از معادلات ساختاری، مشخص شد که در بین چهار بعد شناسایی و بررسی شده شاخص‌های بعد اجتماعی- فرهنگی با اثر مستقیم ۰/۴۸۶ و غیر

بحث و نتیجه گیری

هیچ محیطی وجود ندارد که معنای زندگی شهری را بهتر از یک بافت شهری منعکس کند. امنیت تنها در مورد جرم و جنایات نیست بلکه شامل مواردی همچون شرایط اجتماعی و انسجام اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی است. محیط‌ها و سکونتگاه‌های غیررسمی باید برای ساکنان خودش مراکز را برای گرد هم آمدن و تعاملات اجتماعی باشند. بدون شک سطح کیفی پایین محلات غیررسمی در گرایش ساکنان برای ماندن، حس تعلق، احساس امنیت، مشارکت در بازسازی به این بافت‌ها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. همچنین شبکه معابر سکونتگاه ایده‌لو می‌تواند بستر بالندگی انسان اجتماعی، فضای بروز تظاهرات فردی در جمع و واکنشها و رفتارهای جمعی در محله ایده‌لو باشند؛ اما متأسفانه در حال حاضر، کیفیت شبکه معابر در سطح پایینی بوده و کمبود پارکینگ، پایین بودن استحکام بنا از دیگر مشکلات کالبدی امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی شهر تبریز است که باید به این مسائل توجه ویژه‌ای شود. با توجه به هدف که آسیب‌شناسی

تبریز به شدت تحت تأثیر بحث‌های مربوط به شرایط محیطی و جرم، بی‌نظمی و ناامنی است. با توجه به یافته‌های تحقیق برای کاهش آسیب‌پذیری و بهبود امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی تبریز باید به چهار بعد زیست‌محیطی، کالبدی، اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی توجه ویژه شود، چرا که رسیدن به امنیت پایدار در محله ایده‌لوی تبریز جزء توجه به این ابعاد چهارگانه ممکن نیست و نخواهد بود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر، پیشنهادهای ذیل قابل ارائه است:

- تلاش در راستای استفاده حداکثری از ظرفیت‌های مردم‌نهاد و سرمایه اجتماعی در زمینه برنامه‌ریزی و نظارت در اجرای طرح‌ها برای بهبود وضع محله ایده‌لوی.
- نورپردازی مناسب کلیه فضاها و معابر برای افزایش حس امنیت در شب در محله ایده‌لوی.
- طراحی مبلمان مناسب در محله ایده‌لوی
- نوسازی و بهسازی بافت‌های ناکارآمد در محله ایده‌لوی
- احیای اراضی بایر و رهاشده در محله ایده‌لوی
- ایجاد شرایط مناسب برای انجام تعاملات اجتماعی در محله ایده‌لوی
- ایجاد مسیر یکپارچه پیاده برای ساکنان محله
- ایجاد فعالیت‌های هویت بخش در محله ایده‌لوی
- افزایش ایمنی ساکنان و استفاده‌کنندگان از فضا
- ایجاد کاربری‌های خدماتی و جاذب در سطح محله
- استفاده از تابلوهای راهنمایی و رانندگی برای کاهش حجم ترافیک در محله ایده‌لوی

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول ۳۵ درصد، نویسنده دوم ۳۵ درصد، نویسنده سوم ۳۰ درصد است.

تشکر و قدردانی

از کلیه کسانی که در این پژوهش، پژوهشگران را یاری کرده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنیم. این پژوهش منافع تجاری نداشته‌اند و در قبال ارائه اثر خود وجهی دریافت نکرده‌اند و مقاله حامی مادی و معنوی ندارد.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

مستقیم ۰/۲۵۲ بیشترین اثرگذاری در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی ایده‌لوی در شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی داشته است. پس از آن به ترتیب و بعد کالبدی با اثر مستقیم ۰/۳۹۸ و غیر مستقیم ۰/۲۰۱، بعد اقتصادی با اثر مستقیم ۰/۲۱۹ و غیر مستقیم ۰/۱۴۳ و در نهایت بعد زیست‌محیطی با اثر مستقیم ۰/۱۹۸ و غیر مستقیم ۰/۱۰۱ در امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی ایده‌لوی در شهر تبریز از نظر آسیب‌شناسی تأثیرگذار بوده است.

همچنین باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق در رابطه با شاخص‌های بعد اجتماعی-فرهنگی برای داشتن امنیت پایدار در سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی در تبریز و آسیب‌شناسی آن باید به زیرشاخص‌های ماند وجود قطعات خالی و فضاهای متروکه در محله، رضایتمندی از وضعیت نورپردازی محله در شب، میزان تعلق به مکان (محله) و جلوگیری حضور افراد ولگرد در سطح محله توجه ویژه‌ای شود که با یافته‌های رحیمی و کارگر [۱۱]، سجاده‌زاده و همکاران [۸] نوری‌زاده و همکاران [۱۳]، اتاناکا و همکاران [۱۶] مشابه است.

در رابطه با شاخص‌های بعد کالبدی برای کاهش آسیب و ارتقای امنیت پایدار سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی در شهر تبریز باید مواردی مانند دسترسی به محل بازی کودکان، کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای، وجود پارکینگ و دسترسی به آن، تعداد اتاق در مسکن، استحکام مسکن از نظر کالبدی در برنامه‌ریزی‌ها و طراحی محله ایده‌لوی در اولویت کاری و برنامه از نظر بعد کالبدی قرار گیرند این قسمت از نتایج تحقیق هم‌راستا با تحقیقات حکیمی و همکاران، [۱۰]، طیبیان و احمدی [۹] و قلی‌پور و همکاران [۱۵] است. در رابطه با شاخص‌های اقتصادی هم برای کاهش آسیب‌های امنیت پایدار در محله ایده‌لوی و تقویت و بهبود کیفیت امنیت پایدار این مسائل باید بیشتر در سرلوحه کاری مدیران شهری و محلی در سکونتگاه غیررسمی ایده‌لوی قرار گیرد که عبارت‌اند از: درآمد مناسب و کافی، داشتن شغل مناسب، قیمت زمین و ملک، اجاره‌بها که با نتایج رحیمی و کارگر [۱۱] و هونگ [۱۷] همخوانی دارد.

از نظر شاخص‌های بعد زیست‌محیطی، برای تحقق امنیت پایدار در محله ایده‌لوی تبریز از نظر زیست‌محیطی باید به زیرشاخص‌های کیفیت و دسترسی به پارک‌های محله‌ای، کیفیت بصری خیابان‌ها و پیاده‌روها، آلودگی صوتی و آلودگی هوا، کیفیت ساختمان‌ها و معماری بناها توجه بیشتری شود تا امنیت پایدار از نظر زیست‌محیطی در سکونتگاه غیررسمی ایده‌لوی برقرار شود. تا از وقوع انواع حوادث ناخواسته، جرم و جنایت و کاهش آن تا حد امکان جلوگیری به عمل آید. به این ترتیب سکونتگاه‌های غیررسمی شهر تبریز به خصوص محله ایده‌لوی تبریز در سال‌های اخیر به دلیل داشتن بسترهای لازم اما آن‌چنان که باید و شاید از لحاظ امنیت پایدار شهری توسعه نیافته است تا به این طریق در جهت حفظ و نگهداشت جمعیت و از مهاجرت‌های شدید و هجوم الگولویکی در این محله جلوگیری کند. بنابراین همه عوامل دست در دست هم داده‌اند. تا تأمین امنیت پایدار شهری در سطح پایینی قرار بگیرد. در نتیجه نظم فضایی، برنامه‌ریزی و طراحی سکونتگاه غیررسمی محله ایده‌لوی شهر

- منابع ■
- [1] Khan, S. S., Te Lintelo, D., & Macgregor, H. Framing 'slums': global policy discourses and urban inequalities. *Environment and Urbanization*, 2023, 35(1), 74-90. <https://doi.org/10.1177/09562478221150210>.
 - [2] Oskouee Aras, A., Hakimi, H. Measuring Indicators of Urban Vitality in Informal Settlements (Case study: Seilab Qoshkhane Tabriz). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 2021; 9(1): 143-163. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2021.309948.1363>. [In Persian]
 - [3] Makumba, C. P. Enabling Approaches to the Upgrading of Informal Settlements: A Case Study of Misisi Compound in Lusaka, Zambia. Master's Thesis. Department of Urban and Regional Planning. University of the Free State, South Africa, 2019, 38(3), 1-19. <http://hdl.handle.net/11660/10423>.
 - [4] Shirzad, M., Namfar, H., Ghanbari, A. Estimating the Level of Vulnerability of Informal Settlements in Tabriz City against the Risk of Earthquake. *Journal of Geography and Environmental Hazards*, 2023; 12(2): 285-304. <https://doi.org/10.22067/geoh.2022.78381.1273>. [In Persian]
 - [5] Muanda, C., Goldin, J., and Haldewang, R. Factors and impacts of informal settlements residents' sanitation practices on access and sustainability of sanitation services in the policy context of Free Basic Sanitation. *J. Water Sanitat. Hygiene Develo*, 2020. 10, 238-248. <https://doi.org/10.2166/washdev.2020.123>.
 - [6] Nixon, B. Assessing the environmental impacts of informal settlements in Vietnam: the case study of the hue citadel UNESCO world heritage. *Int. J. Environ. Impacts*, 2020, 3, 189-206. https://doi.org/10.2495/EI_V3_N3206.189.
 - [7] Samper, J, Shelby, J, Behary D, The Paradox of Informal Settlements Revealed in an ATLAS of Informality: Findings from Mapping Growth in the Most Common Yet Unmapped Forms of Urbanization, *Sustainability* 2020, 12(22), 9510; <https://doi.org/10.3390/su12229510>
 - [8] Sajadzadeh, H., Safari, M. Improvement of Environmental Quality in Informal Settlements with Emphasis on Environmental Security (Case Study: Manouchehri neighborhood in Hamadan). *Urban Structure and Function Studies*, 2015; 3(12): 146-103. https://shahrjournals.umz.ac.ir/article_1459.html?lang=en. [In Persian].
 - [9] Tabibian, M., Ahmadi, B. Analysis on relation of urban services accessibility and perceived tenure security in informal settlement; Case study: Koshtargah neighborhood in Urmia. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 2015; 7(14): 41-58. <https://doi.org/10.30480/aup.2015.83>. [In Persian].
 - [10] Hakimi, H., Heydari Chianeh, R., Balalakeh, S. Analyzing the Role of Security of Tenure the Quality of Housing in Informal Settlements in The North of Tabriz (Case Study: Yousef Abad Quarter). *Urban Space and Social Life*, 2022; 1(1): 15-26. <https://doi.org/10.22034/jprd.2022.15044>. [In Persian].
 - [11] Rahimi, M., kargar, B. Check the security situation in informal settlements Case study: District 19 of Tehran. *journal of police Geography*, 2021; 9(34): 1-28. <https://doi.org/10.22034/pogra.2021.205665.1237>. [In Persian].
 - [12] Bayramzadeh, N., Ahmadyan, Z., Shiva, A., Mostafazadegan Henareh, Y. Assess the Level of Security in Informal Settlements (Case Study: Hakim Nezami Neighborhood Urmia). *Application of Geography information system and remote sensing in planning*, 2021; 12(2): 68-86. <https://dori.net/dor/20.1001.1.26763508.100.12.2.5.8>. [In Persian].
 - [13] Nourinejad, M., Gholamhosseini, Ismail, Alavi Wafa, H. Explanation and analysis of sustainable security indicators in the marginal areas of Tehran metropolis (Islamshahr case study). *Crisis Management Studies*, 2022; 14(3): 133-169. https://cmj.ihu.ac.ir/article_207932.html. [In Persian].
 - [14] Homafar, Z., & Seifi Sasansara, A. Identifying Unsafe Public Spaces in Urban Neighborhoods and Redesigning Them with the Approach of Improving Environmental Security (Case Study: Narmak, Sangalaj, Kargar Shomali, and Bagh Shater Neighborhoods of Tehran). *Urban Economics and Planning*, 2023, 4(3), 72-87. <https://doi.org/10.22034/uep.2023.389188.1360>. [In Persian].
 - [15] Gholipour, S., MahdiNejad, JeD. & Saleh Sedghpour, B. Security and urban satisfaction: developing a model based on safe urban park design components extracted from users' preferences. *Secur J*, 2022, 35, 863-892. <https://doi.org/10.1057/s4128400303.021.4>.
 - [16] Ntakana, K, Mbanga, J, Botha, B, The Significance of Safety and Security in Urban Public Space Design for Sustainability, *Home Journal of Public Administration*, 2022, 57(2), 1-16, <https://hdl.handle.net/10520/eic.ipad.v57.n2.a6>.
 - [17] Hong, C, "Safe Cities" in Pakistan: Knowledge Infrastructures, Urban Planning, and the Security State, *ANTIPODE*, 2022, 54(4), 1476-1496. <https://doi.org/10.1111/anti.12799>.
 - [18] Zhang, N.; Zhu, L.; Li, J.; Sun, Y.; Wang, X.; Wu, H. The Spatial Interface of Informal Settlements to Women's Safety: A Human Scale Measurement for the Largest Urban Village in Changsha, Hunan Province, China. *Sustainability* 2023, 15(15), 1-22. 11748. <https://doi.org/10.3390/su151511748>.
 - [19] Alene, E, T. Determinant factors for the expansion of informal settlement in Gondar city, Northwest Ethiopia, *Journal of Urban Management*, 2022, 11(2022)321-337. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2022.04.005>.
 - [20] Turner, J., Uncontrol ling Urban Settlements Problem and Policies, *Urbanization Development Policies Planning International Social Development Review*, (1), New York & United Nations, 1986. 110. <http://repository.cornell.edu/eprint/816>.
 - [21] UN Habitat, The Challenges of Slums, U.K.&U.S.A: Global of Human Settlements, 2003, 1-345 <https://reliefweb.int/report/world/challenge-slums-global-report-human-settlements2003>.
 - [22] Fouad Z, Abbas, S, The Role of Urban Land Management on the Informal Settlements, *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*, 2021, 754(2021), 012014IOP Publishing <https://doi.org/10.1088/17551315/754/1/012014>.
 - [23] Khakparaghi, B., Latifi, G., Moradi Masihi, V. Futures Study of the Development of informal Settlements based on Scenario Writing (Case Study: Tehran Metropolis). *Journal of Geography and Regional Development*, 2022; 20(4): 314-287. <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.79420.1208>. [In Persian]
 - [24] Nuhu, S, Munuo, N & Mngumi, L. Governance challenges of regularization of informal settlements in peri urban Tanzania: perspectives from local stakeholders, *International Journal of Urban Sustainable Development*, 2023, 15:1, 35-47. <https://doi.org/10.1080/019463138.2023.2167821>.
 - [25] Zerbo A, Delgado RC, González PA. 2020. Vulnerability and everyday health risks of urban informal settlements in Sub Saharan Africa. *Global Health Journal*. 4(2):46-50. <http://dx.doi.org/10.1016/j.glohi.2020.04.003>.
 - [26] Niva V, Taka M, Varis O. Rural urban migration and the growth of informal settlements: a socio ecological system conceptualization with insights through a "water lens". *Sustainability*, 2019. 11(12):1-16. <https://doi.org/10.3390/su11123487>.

- [27] pooyan, S., tavakolan, A., kargar, B. Evaluation of informal settlements in Rasht in order to provide sustainable urban regeneration strategies. *Geographical Engineering of Territory*, 2023; 7(2): 433-446. <https://dori.net/dor/20.1001.1.25381490.1402.7.2.11.7>. [In Persian]
- [28] javadi, M., jahanbin, N., Heidari, A., Kohzadi Seifabad, O. 'Developing the Conceptual Model of Local Empowering of Informal Settlements Using Fundamental Point of View', *Urban Environmental Planning and Development*, 2023, 3(10). 105-118 <https://doi.org/10.30495/juepd.2023.1960913.1089>. [In Persian]
- [29] Arabi, M., Saberi Naseri, T., & Jahdi, R. Use All Generation of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) for Design urban Historical Fabric (Case Study: The central area of Tehran Metropolis, Eastern Oudlajan). *Ain Shams Engineering Journal*, 2020, 11(2), 519-533. <https://doi.org/10.1016/j.asej.2019.11.003>.
- [30] Tang, R.; Guan, X.; Zhu, J.; Liu, B.; Wang, Z.; Xie, F. Evaluation of Sustainable City and Old Age Security Policy Intervention in China. *Sustainability*, 2023, 15, 6192. <https://doi.org/10.3390/su15076192>.
- [31] Lysova, T. Video Surveillance and Public Space: Surveillance Society Vs. Security State. In: Comunello, F., Martire, F., Sabetta, L. (eds) *What People Leave Behind*. *Frontiers in Sociology and Social Research*, 2022, 7. 221-236, Cham. <https://doi.org/10.1007/9783-14-5-11756-031>.
- [32] Shach Pinsky, D. Measuring security in the built environment: Evaluating urban vulnerability in a human scale urban form. *Landscape and Urban Planning*, 2018, 142(191), S0169204618308818. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2018.08.022>.
- [33] Afsari, R., Behzadfar, M., Kheyroddin, R. Explanation of Formation and Transformation Process of Space Security in informal settlements. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 2021; 9(1): 231-265. https://jurbangeo.ut.ac.ir/article_82692.html. [In Persian]
- [34] Arabi, M., Saberi Naseri, T., & Jahdi, R. Use All Generation of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) for Design urban Historical Fabric (Case Study: The central area of Tehran Metropolis, Eastern Oudlajan). *Ain Shams Engineering Journal*, 2020, 11(2), 519-533. <https://doi.org/10.1016/j.asej.2019.11.003>.
- [35] Abdi, M & Alizadeh, H. Applying the features of a safe and stable place in order to improve the security of urban spaces; A research sample of the central area of Sanandaj city, *Safe City*, 2018; 1(2): 19-42. https://www.ispdrc.ir/article_705604.html?lang=fa.
- [36] Sohn, D. Residential Crimes and Neighborhood Built Environment: Assessing the Effectiveness of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). *Cities*, 2019, 52: 86-93. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.11.023>.
- [37] Lewis M. B. Sustainable cities: Safety and security. 2006, 28(1), (2. 225-234. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2005.10.004>.
- [38] Ntakana, K, Mbanga, S, Safety and Security in Urban Public Spaces as a significant component of Social Sustainability, *Journal of Public Administration*, 2022, 27(2), 101-110. <https://hdl.handle.net/10210/502142>.
- [39] Mottaghi, A., Ghorbani Sepehr, A., amraie, M., ghorbani sepehr, P. The role of GIS in the development of sustainable security in Tabriz. *Sustainable Development of Geographical Environment*, 2021; 3(5): 67-86. <https://doi.org/10.52547/sdge.3.5.67>. [In Persian]
- [40] Bwalya Umar B, Kapembwa J, Kaluma K, Siloka L, Mukwena D. Legalizing illegalities? Land titling and land tenure security in informal settlements. *Front. Sustain. Cities*, 2023, 5, (2), 1922419 :15 . <https://doi.org/10.3389/frsc.2023.922419>.
- [41] UN Habitat. *Cities and Pandemics: Towards a More Just, Green and Healthy Future*, Nairobi: United Nations, 2021. https://unhabitat.org/news/29_mar2021_/cities_and_pandemics_towards_a_more_just_green_and_healthy_future.
- [42] *Statistical annals of the country*, Planning and Budget Organization, Tehran: Iran Statistics Center. 2020, <https://www.amar.org.ir>. [In Persian]

پرویشگاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی